

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis referuntur sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

num, semper illud ex adjuncta circumstantia mala ab ipsis viciati.

Ratio hujus corollari est, quia ut rectè ait D. Thomas in 2. dist. 7. quæst. 1. art. 2. sicut impossibile est voluntatem indeclinabiliter adhaerentem ultimo fini producere opus peccati, ita è contrario impossibile est à voluntate adhaerente immutabiliter perverso fini aliquid rectum opus provenire: Sed talis est voluntas Dæmonum; immobiliter enim, non solum ab extrinseco, sed etiam ab intrinseco, ut demonstratum est, adhæret perverso fini, nempe suæ beatitudini naturali ut perversè volitæ: Ergo nullum opus omni ex parte moraliter bonè efficere possunt. Major probatur, sicut confirmatio in bono, per quam voluntas indeclinabiliter adhæret recto fini, est determinatio, saltem quoad specificationem, quod bonum honestum: ita obstinatio in malo, per quam voluntas inconvertibiliter adhæret perverso fini, est quædam determinatio, saltem quoad specificationem, ad malum morale: Ergo sicut à voluntate confirmata in bono non potest procedere opus peccati; aliàs posset malum appetere, & sic non esset ad bonum determinata quoad specificationem; ita à voluntate obstinata in malo, non potest bonum aliquod opus procedere; alioquin posset bonum velle, & sic non esset determinata ad malum quoad specificationem.

30 Nec obstat hæc impotentia ad bonum libertati Dæmonum: non enim ad eam salvandam requiritur, quod post electionem perversi finis fiat indifferentes ad bonum & malum, sed sufficit indifferentia ad diversa mala, servato ordine ad eundem finem: sicut ad salvandam libertatem in Beatis non requiritur indifferentia ad bonum & malum, sed sufficit indifferentia ad diversa bona, servato ordine ad eundem finem.

Non obstat etiam quod damnati Sapient. 5. describuntur poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: per illa siquidem verba non describitur poenitentia undè que moraliter bona, sed coinquinata aliqua mala circumstantia, scilicet invidia salutis electorum; propter quod subdit sacer textus: *Dicentes, hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii, & ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est.*

31 Dices: Dona naturalia manserunt integra in Dæmonibus, ut ex Dionysio docet S. Thomas hic art. 1. in corp. Sed opus morale ex omni circumstantia bonum, non est supra naturalem facultatem Angeli; Ergo illud potest Dæmon efficere.

Respondeo dona naturalia in Angelis mansisse integra, quantum ad ea quæ pertinent ad ordinem naturæ, non tamen quantum ad ea quæ pertinent ad ordinem moralem, cum totus ordo moralis ex intentione finis pendeat, & finis intentio in Dæmonibus depravata sit. Unde licet opus moraliter bonum non excedat facultatem voluntatis absolute sumptæ, ipsius tamen jam obstinatæ, & sub prava affectione mali finis consideratæ, non solum superat facultatem, sed etiam illi omnino repugnat.

ARTICULUS II.

Quomodo ignis inferni liget Dæmones, & unde detur alia pena sensus, quæ acerbius eos torquet?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Supponimus primò tanquam certum, ignem quo cruciantur Dæmones in inferno, esse materiale & corporeum, non verò aliquid duntaxat spirituale, quod metaphoricè ignis dicitur, ut estimarunt antiquitùs aliqui Hæretici, pro eodem fumentis ignem illum, & propriam unitatemque damnati conscientiam.

Ratio hujus suppositionis est. Primò quia Scriptura non solum pro dæmonibus, animabusque hominum damnatorum, à corporibus separat; sed etiam pro earum corporibus, post diem iudicii, ignem illum statuit in gehennam: de illis enim jam resuscitatis dicitur Matth. 25. quod ibunt in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus: Sed corpora non possunt pati nisi corporali pena (inquit D. Thomas quæst. 26. de veritat. 1.) Ergo ignis ille corporeus est.

Secundò, Verba Scripturæ, ex communi regulâ D. Augustini, nunquam metaphoricè, sed in proprio sensu intelligenda sunt, nisi ex tali sententiâ aliquid sequatur absurdum, aut Scriptura ipsa oppositum doceat alibi: At nihil prius absurdum sequitur, ut constabit ex dicendis, si supplicium dæmonibus & aliis reprobis debitum (quod Scriptura læpius nomine ignis designat & vocat) de igne vero, subinde corporeo, intelligatur, nulliusque plures factis litteris citari potest locus, tali intelligentia contrarius & repugnans: Ergo tale supplicium de igne vero & corporeo intelligendum est.

Tertio, Communis Patrum doctrina est, quod ille ignis sit corporeus: Divus enim Augustinus sic de civit. cap. 10. loquens de Dæmonibus, *Adhæbunt, inquit, spiritus incorporei, corporeis ignibus cruciandi.* D. Gregorius 4. Dialogorum cap. 29. postquam quæsitur an ille ignis sit corporeus? respondet: *Corporeum esse non ambigo.* D. Hieronymus in cap. 66. Isaia, & Epist. 59. cap. 2. inter Originis errores refert, quod ignem inferni, peccatorum conscientiam esse voluerit. Laurentius Justinianus de casto connubio cap. 16. de igne inferni hæc scribit: *Ignis est ibi corporeus, inextinguibilis, utrens necessitate fomenti materialis, divinâ tamen virtute corpora concremans, spiritus autem non calefaciens, sed crucians, lucet quidem ad panam, minime tamen ad consolationem.* Deum alius omnibus, D. Cyprianus libro de laudibus Martyrii cap. 17. internum sic eleganter describit: *Sarvius locus, cui generina nomen est, magno plangentium murmure & gemitu, & eructantibus flammis per horrendam suffraginis noctem, fera semper incendia camini famantem expirat; globus ignium ardens obstruitur, & in varios penas exitus relaxatur. Tunc sapiendi plurima genera, tum in seipso convolvit quidquid ardens emittit flamma cruciarit. Sane non spirituales & metapharici, sed materiales & corporei ignis est ista delictorio Eidem veritati subscribunt omnes Doctores Scholastici.*

Dices tamen: Vermis ille quem simul cum igne

Scriptura designat pro pœna damnatorū, dicitur
do Iſaie 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur*: ille, inquam, vermis non potest intelligi nisi per metaphoram pro ipso conſcientie remorſu: alius enim, cum poſt diem iuſſentis remorſu ſint animalia, quæ corpora deſiciant damnatorum, eod quod nimitum omnia illa finienda ſint, quæ ad res mixtas & viveantia pertinebunt, præter hominem, falſo diceret Scriptura, vermem illum nunquam moriturum: Ergo ſimiliter ignis quem pro tortura damnatorum Scriptura ibidem designat, non pro vero & corporeo, ſed pro metaphorico duntaxat & ſpirituali igne accipiendus eſt.

Sed contra: nego conſequentiam & paritatem: diſparitas eſt, quia licet omnia pertinentia ad res mixtas & alia viventia, præter hominem, finiiri debeant poſt diem iudicij, eod quod ceſſabit tunc omnis generatio, alteratio, & corruptio, elementum tamen ignis ſemper remanebit.

In Iſtaſis: D. Ambroſius lib. 4. in Lucam titulo de parata cœna, dicit aperte ignem illum non eſſe ſtammaram corporalium.

Ad hoc reſpondeo, ſenſum propoſitionis illius eſſe duntaxat, quod ignis ille non ſerviat in Dæmones, virtute ſtammaram corporalium, ſed virtute ſpirituali, quæ in ratione instrumenti deſervat & movetur à Deo ad illum effectum.

Supponit ſecundò difficultas propoſita, Dæmones torqueri ab igne inferni, per alligationem eorum ad ipſum. Ratio in primis eſt, quia abſq; quomodocumque pœna non poſſunt plura ex locis ſcripturæ ſalva conſiſtere; qualia ſunt illud Epistolæ canonice Judæ: *Angelos qui non ſervaverunt ſuum principatū, vinculis æternis ſub caligine reſervavit*: Et illud 2. Petri 2. *Deus Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos*; Item illud Apocal. 19. *Apprehendit draconem, & alligavit eum per annos mille, & miſit eum in abyſſum, & clauiſit*.

Ratio eſt ſecundò, quia poſſibilis eſt & valde afflictiva hæc Dæmonum alligatio: poſſibilis, quia non ſit virtute naturali ipſius ignis, ſed ſupernaturali quam Deus ei tanquam instrumento ſuæ iuſtitie communicat: afflictiva verò, quia nobiliſſimam creaturam rei ignobili, qualis eſt res omnis corporea, ad Angelum comparata, ſubmittit, & ejus captivam reddit. Unde ſuppoſitione noſtra ſubſcribunt non ſolum D. Thomas Diſcipuli, ſed etiã D. Bonaventura, Scotus, Richardus, Suarez, Vazquez, Valentia, Beilarmius, & ceteri Theologi communiter; eamque expreſſe docet S. Thomas varijs in locis, præſertim 4. contra Gent. cap. 90. ubi dicit quod *ſubſtantie incorporee patiuntur ab igne corporeo, per modum alligationis cujuſdam*. Et paulò poſt ſubdit: *Malis igitur magis virtute divina ſpiritus damnandi quæ corporeo alligari poſſunt, & hoc ipſum eſt eis in afflictione, quod ſerunt ſe rebus iſſimis alligatos in pœnã*.

Duo tamen circa talem alligationem diligenter notanda ſunt: primum eſt, ipſam (ut rectè advertit Joannes à S. Thoma) eſſe duplicem; unam præciſe quoad potentias Dæmonum, præſcindendo à loco, quæ nimirum ipſæ impediuntur ab exercitio eonnaturali operationum ſuarum; alteram per ordinem ad locum, ratione cujuſ Dæmones nequeunt operari, ſubindeq; nec exiſtere, ſaltem omnino & ad libitum, extra locum illum in quo ſunt, ſed ad ſummum aliquantulum, quando Deus, & ignis à quo detinentur, id permittunt. Quod dico propter illos Dæmones qui

A ſunt in noſtro aère, & habent ipſum pro carcere: licet enim parùm per illum diſcurrant, non tamen poſſunt pro libito & totaliter ab illo exire, ſed tantùm aliquantulum magis vel minus intra ipſum ſeſe movere, juxta permiſſionem divinam; non ſecus ac canis pede vel collo ligatus, ſinitur quidem aliquantulum ſe movere, ſed non niſi juxta laxationem majorem vel minorem funis: & hæc detentio vocatur pœna carceris. Duplicem illam alligationem indicare videtur Scriptura Threnorum 3. his verbis: *In tenebris collocavit me ſicut mortuos ſempiternos, circumdiſcavit adverſum me ut non egrediar, aggravavit compedem meam*. Illa enim verba, *ut non egrediar*, detentionem, quoad locum, ſive pœnam carceris indicant: iſta verò poſteriora, *Aggravavit compedem meam*, alligationem ſive impedimentum potentiarum; compedibus enim aggravatur & impeditur potentia loco motiva, per pedes designata.

Secundum quod notandum eſt circa alligationem in ordine ad locum eſt, illam non cauſari ab igne inferni, per modum præciſe termini & loci, cui Dæmon maneat ita alligatus, ut non ipſe ignis, ſed ſolus Deus concurrat efficienter ad illam detentionem: non eo, inquam, ſolum modo ignis inferni concurrat ad illam detentionem, ſed etiam per modum cauſæ efficientis non quidem principalis, ſed instrumentalis, divinã virtute elevata. Ratio eſt, quia non ſolum torquentur Dæmones, eod quod detineantur in loco ubi gehennalis ignis eſt, ſed etiam quia ab ipſo igne affliguntur: ad hoc autem verificandum, necesse eſt omnino, ut rectè advertit Suarez, quod ignis non ſolum ſit terminus eorum ſub alligationis, ſicut infernus, ſed etiam quod efficiendo concurrat ad eorum detentionem.

His præſuppoſitis: Difficultas eſt primum, quomodo utraq; illa alligatio fiat, an per aliquam formam reaſem & intrinſecam Dæmoni, ad prædicamentum qualitatis vel ubi pertinentem, cujuſ ſubjectum immediatum ſit vel ipſa ſubſtantia Dæmonis, vel ejus potentia, vel utraque ſimul? Secundò, utrùm præter illam alligationem detur aliud tormenti genus, quo acerbius ab igne inferni torqueantur Dæmones?

Aliqui ex Recentioribus, quos ſuppreſſis nominibus citant Salmanticensis in ſuo de peccatis Tractatu, negant Dæmones detineri ab igne inferni, per aliquam formam in ipſis ab eo productam. Ex iſis verò qui illam formam admittunt, Nazarius & Banaez dicunt eam pertinere ad prædicamentum ubi, alij ad prædicamentum qualitatis. Quantum verò ad ejus ſubjectum immediatè receptivum, Salmanticensis loco citato docent eſſe tam ipſam ſubſtantiam Dæmonis, quam ejus potentias operativas, ſubindeque formam illam eſſe multiplicem. Ex Thomiſtis tamen Joannes à S. Thoma negat Dæmonis ſubſtantiam eſſe ſubjectum illius qualitatis immediatè receptivum, ſed hoc ſolis potentis operativis convenire aſſentit. Denique quoad ſecundam partem difficultatis, Suarez, Vazquez, alijq; ſerè omnes recentiores Theologi, Scholæ Divi Thomæ extranei, imò & antiquis Henricus, Scotus, Gabriel, & Richardus, negant alligationem Dæmonum ab igne tartareo cauſatam, eſſe ſufficientem in ratione pœnæ ſenſus, ſed aliud inſuper tormenti genus eſſe quo acerbius cruciantur.

Differunt autem illi Authores inter ſe in assignanda

36

37.

38.

Diſſ. 18. dub. 2. §. 2.

nanda quidditate huius alterius tormenti; aliqui enim cum Henrico quodlib. 8. quæst. 34. dicunt illud aliud tormentum consistere in calore ignis, in ipso Dæmone recepto: Scotus verò, Ægidius, Richardus, & Gabriel apud Vazquem, in receptione speciei intelligibilis representativæ ipsius ignis, vel in ipsa ignis intellectione, ab ipso immediate in intellectu Dæmonis caulata. Alij cum Suarez docent esse impressionem qualitatis fœdantis & deformantis ipsam substantiam Dæmonis, absq; eo quòd aliquid ipsius destruat vel corrumpat. Alij deniq; existimant ignem torquere Dæmones in inferno, causando in illis tristitiam ejusdem rationis cum illa, quam in voluntate paritur anima conjuncta, quando corpus comburitur. Ita Magister Soto in 4. dist. 30. art. 3. quem aliqui Recentiores sequuntur. Communiter tamen Thomistæ nullum aliud tormenti genus, præter alligationem, pro pœna sensus in Dæmonibus agnoscunt.

§. II.

Prima difficultas resolvitur.

Dico primò: ignis inferni ligat Dæmones, causando in ipsis formam realem, ad prædicamentum qualitatis pertinentem; cujus immediatum subjectum non est ista substantia Dæmonis, sed solum ejus potentia operativa.

39. Prima pars conclusionis sic probatur: Ignis inferni ligat Dæmones efficienter, & intrinsecè; efficienter quidem, quia est instrumentum divinæ justitiæ quoad illum effectum, instrumentum autem dicit essentialiter efficientem causalitatem; intrinsecè verò, quia per solam formam extrinsecam nequeunt potentia Dæmonis ligari, sive ab exercitio suarum operationum impediri: hæc enim est differentia inter potentias, quæ per actiones formaliter transeuntes operantur, & potentias quarum operationes sunt formaliter immanentes; quales sunt eæ omnes quibus præditi sunt Angeli) quòd illæ impediri possunt ab exercitio suarum operationum, per aliquid purè externum, non verò istæ: Atqui non potest ignis inferni ligare Dæmones efficienter & intrinsecè, nisi causando aliquam formam realem, & ipsis intrinsecam; realem quidem, quia omni causæ efficienti debet assignari terminus realis productus; intrinsecam verò Dæmonibus, quia eorum alligatio est intrinseca: Ergo ignis inferni ligat Dæmones, causando formam realem, & ipsis intrinsecam.

40. Quòd autem talis forma ad prædicamentum qualitatis pertineat, ut in secunda parte conclusionis asseritur, facile etiam suaderi potest. Nam forma malè afficiens & disponens suum subjectum, pertinet ad prædicamentum qualitatis, & in prima ejus specie collocatur; ut patet de ægritudine, de habitibus vitiosis, deformitate, & alijs similibus: Atqui forma illi intrinseca, quam ignis inferni causat in Dæmonibus, malè ipsos afficit & disponit, utpote cum eos cruciet & torqueat: Ergo pertinet ad prædicamentum qualitatis.

41. Confirmatur: Forma illa quæ ignis inferni ligat Dæmones, non pertinet ad prædicamentum substantiæ; quando quidem advenit enti jam completo & actualiter existenti: neq; ad prædicamentum quantitatis; cum in subjecto omnino spirituali recipiatur, neq; proinde ad situm aut habitum; quando quidem prædicamenta ista supponunt quantitatem: non etiam ad prædica-

Amentum quando; utpote cum habitu ad tempus, in qua consistit, non sit, sicut nec duratio ex qua resultat, subjecto suo nociva, nisi supposita disconvenientiæ formæ in eo existentis & durantis: non etiam ad prædicamentum actionis vel passionis; horum enim effectus formales solum sunt quòd agens agat, aut quòd passum recipiat, effectus verò formæ ab igne gehennali in Dæmonibus productæ, est quòd ipsi sint illi vel alteri corpori alligati: non etiam ad prædicamentum relationis; utpote quæ non ratione sui, sed solum ratione fundamti, potest esse disconveniens subjecto: neq; tandem ad prædicamentum ubi, cum sola præsentia localis circumscriptiva, sive in quantitate fundata, non verò spiritualis, ponatur in hoc prædicamento: Ergo superest duntaxat quòd ad prædicamentum qualitatis pertineat.

Tertia pars conclusionis, quæ est contra doctrinam Salmanticensium, probatur primò: Illud in Dæmone est subjectum immediatum qualitatis ligativæ, in eo ab igne inferni productæ, quòd immediate alligatur loco à tali igne: Sed substantia Dæmonis non est id quòd in ipso immediate alligatur loco ab igne inferni, bene tamen ejus potentia: Ergo subjectum immediatum talis qualitatis, non est substantia ipsa Dæmonis, sed ejus potentia. Major constat: cum enim qualitas sit veluti nexus & catena, quæ mediante ignis inferni alligat Dæmonem certo alicui & determinato loco, illud duntaxat est immediatum ejus subjectum, quòd immediate alligatur & detinetur. Minor verò probatur: In Dæmone illud solum immediate alligatur loco ab igne inferni, quòd immediate impeditur à sui extensione; ligatio enim, sive compressio & coarctatio, nihil aliud est quam impedimentum extensionis: Sed substantia Dæmonis non impeditur immediate à sui extensione; utpote cum non sit impediatur quanta quantitate virtutis, subindeq; nec immediate extensibilis, sed solum mediante potentia operativa: Ergo non ligatur immediate ab igne inferni, sed solum mediante potentia operativa.

D Confirmatur: Illud solum immediate alligatur in Dæmone ab igne inferni, subindeq; est subjectum immediatum qualitatis ligantis, quòd immediate impeditur ab egressu à loco cui alligatur; detentio enim in loco, sive alligatio ad locum, nihil est aliud quàm impedimentum extensum extra: Sed substantia Dæmonis licet non immediate egreditur sive movetur à loco, sed tantum mediante potentia, ita non impeditur immediate ab egressu à loco in quo ab igne inferni detinetur: Ergo &c.

E Probatum secundò: Ideo in opinione Salmanticensium, non solum potentia Dæmonis, sed etiam ejus substantia, affici debet immediate qualitate ipsam alligante, ut tali corpori & loco subditus reddatur, tam quoad substantiam, quàm quoad potentiam: Atqui licet subjectum immediatum illius qualitatis quæ ligatur Dæmonem, sit solum ejus potentia, redditur tamen per illam substantia corpori & loco, non solum quoad potentiam, sed etiam quoad substantiam: Ergo superflue omnino concedunt qualitatem illam afficere immediate tantam substantiam Dæmonis, quàm ejus potentiam. Minor probatur: Sicut impossibile est quòd angelus existat activè in loco immediatè, per substantiam, nisi etiam ibi existat immediate quòd existat passivè in loco, tanquàm ei substantia